Les unitats estilístiques de Joan Roís de Corella (1435-1497) (C)

Josep Guia
Universitat de València

Amb aquest tercer lliurament, continuem el treball de localització, documentació i anàlisi de les construccions lingüístiques que apareixen repetides en les obres reconegudes de Corella, per tal d'extreure'n les que es poden considerar unitats estilístiques seves, tant si són creades per ell mateix com si, ja documentades amb anterioritat, ell les adopta i les adapta al seu discurs.

Cal advertir que la identificació, al corpus de referència, de 'construccions lingüístiques repetides' susceptibles d'ésser analitzades com a possibles unitats fràsiques o estilístiques, no és una qüestió trivial ni senzilla. Requereix fer moltes lectures i relectures, amb una certa intuïció i/o competència fraseològiques. De fet, he de confessar que, ja fetes públiques les sèries d'unitats estilístiques corresponents a la A i la B, n'he localitzades de noves que comencen (en la forma canònica) per aquestes lletres.

Cansada pensa

Sense cap documentació anterior, incorporem aquest sintagma al conjunt d'unitats estilístiques que Corella fa servir:

> E gravitat d'innumerables multiplicades tristors, en mortal letargia havia conduit nostres **cansades penses**: érem dits vius, no perquè en veritat vixquéssem, mas perquè ab algun poc e tard moviment als morts en part dessemblàssem. (PDRH)

> Amor e sol·licitud paterna a la mia **cansada pensa** gran desig desperta, de saber de tos germans e fills meus, si en pròsper estament llur vida reposa. (HJ)

Carçre del cos

Aquest sintagma nominal, sense documentació coneguda prèvia a Corella, és una unitat estilística del nostre autor, en tant que construcció retoricada del terme *cos*. La trobem repetida en la seva obra, amb diferents graus de desautomatització i amb variants (*corporal carçre*, *mortal carçre*...), sempre acompanyada del subjecte *la mia ànima*, la qual vol *fugir / venir delliure / deixar / partir* del *carçre del cos*:

> Augmentà tant ma dolor, que no poguí esperar la venguda del gran Apollo; ans començí tan fort a plànyer e plorar, que del **carçre de** tan tribulat **cos** volgué fugir **la mia ànima**, perquè, davallant en los inferns, en la companyia de vosaltres de mos mals puga millor plànyer. (LN)

E amor extrema, a la qual llarga esperança és enemiga, esperar no em comporta **la mia ànima** del **mortal carçre** delliure, libertament fins Euridice venir puga. (PCBM)

E sens temor **la mia ànima** deixarà lo **corporal carçre** per anar a aquelles mans que de no-res l'han creada. (VSA)

Vengut és lo temps que, si a nostre senyor Déu és plaent, pagant a la mort lo general deute, **la mia ànima** de l'antic **carçre de la corporal habitació** se partirà contenta. (HJ)

Carmesins estrados

Aquesta unitat estilística no apareix repetida, en la seva literalitat, en l'obra reconeguda de Corella, però l'agafem ací com a representant d'una sèrie de variants, on els *estrados* son qualificats, sempre amb l'adjectiu avantposat, amb diverses coloracions, la qual cosa és una originalitat corelliana:

Dels **carmesins estrados** de la bella filla de Titan lo fingit mercader se partia, endreçant los cuitats passos a la desitjosa posada. (PCBM)

Enutjada l'envergonyida deessa de fermetat de tan desdenyoses paraules, al fidelíssim marit llançà dels seus **colorats estrados**, ab raons de semblant manera. (PCBM)

Ja entrava per lo palau del cruel tirà, calcigant los **negres estrados** de Prosema. (PCBM)

E, al temps que Apol·lo lo migdia senyalant les ombres apoquia, fatigat lo príncep Paris de la meridiana sesta, llançant l'acalorat cos sobre un **verd estrado** de la pintada terra, a la florida riba del riu Xantus... (JP)

Oh, bé infinit, vida, salut, alegria nostra. Tant com ab nosaltres, indignes, has habitat, mort, dolor ni malaltia no ha gosat en casa nostra mostrar-se; e era molta raó en la posada de l'eterna vida la mort no hi estengués lo seu **ennegrit estrado**. (ISM)

A l'*Espill* també es troba un *negre estrado*: "Jo bé ho sentia, / mas no em plaïa / llur **negre estrado**" (vs. 2877-79).

Carnal delit

Amb multitud de precedents (*Llibre de meravelles*, *Dotzè*, *Lo Somni*, *Decameró*, *Tractat de confessió*...), les dues recurrències d'aquest sintagma que anotem en Corella no poden ser considerades com a distintives d'estil propi:

Quand en los **carnals delits** la divina bondat ordena que dolors s'hi mesclen. (*Lo Cartoixà*, I, 8)

Diu Riquard: nunqua perfetament a la contemplació dels celestials delits és elevada si la carn primer dels **carnals delits** no·s lunya, encara dels necessaris. (*Lo Cartoixà*, IV, 1)

Casta corona

No n'hi ha, d'aquest sintagma nominal, cap documentació prèvia a les dues anotacions que n'usa Corella:

> E no dubtes les plaents e no mortals ferides de Venus, per guardar la flor de ta **casta corona** al qui s'espera ésser ton marit; fia en ma gran astúcia, e elegeix lo que plaent te sia. (LM)

> Des que perdí a vós, déu de ma vida,
> perquè vejau porte **corona casta**,
> està el meu cos que extrema set lo gasta. (*Cobla esparsa*)

Així doncs, mentre la documentació no ens desautoritzi, considerarem que es tracta d'una unitat estilística del nostre autor.

Cativa ànima

Sense cap ús documentat d'aquest sintagma prèvia a les tres recurrències que trobem en Corella:

> A Hisifila he amat e ame perquè, essent jove no-cast, al delitós lloc de la carn afectat, algun espai de temps he tengut l'**ànima cativa**. (HJM)

> E ja en aquest món, en la tristícia e sollicitud de l'alterada cara, mostren aquell inic cativeri que, sens poder haver libertat, los encarcera, tancant la **cativa ànima** en lo carçre estret de la pesada caixa. (JP)

> Ab gran alegria, d'ésser escrita impossible e de tenir callada difícil, se partí Leànder de la ciutat de Cestos, mirant les aigües, la ciutat e la riba, e, sobre tot, la casa d'Hero, en la qual la sua **ànima** en alegre cativeri **cativa** romania. (HLH)

considerarem que es tracta d'una unitat estilística seva.

Cavalls de Febo

Com en el cas anterior, *cavalls de Febo* és clarament una unitat estilística de Corella, no documentada amb anterioritat:

> Ja la nit era passada, e los **cavalls de Febo** a l'acostumat camí s'aparellaven, e la mia mà encara dubtava prendre lo paper, creent no admetria la ploma, escrivint a tu paraules d'amistat. (LAP)

> Descansaven ja los **cavalls de Febo** en los humits palaus del gran oceano, e les esteles corrien als freds banys de Tetis per deixar la calor que d'Apol·lo havien presa, e quasi tot lo món en general silenci reposava, exceptats los sollícits galls qui, ab altes veus, de la mitjanit portaven ambaixada. (LM)

> En tals paraules passí tan gran part del dia, que els **cavalls de Febo** dellà les colones d'Hèrcules, ab cuitats passos calcigant, lo lluminós carro a la posada humida del gran oceano endreçaven. (LN)

> E, a l'hora que els **cavalls de Febo** sobre els païments de nostra habitable terra calcigar començaven, la colorada senyora, furtant a l'amat Cèfalo, ab poder de gran força lo transportà en los seus orientals estrados. (PCBM)

A la fi, restant del dia tan poc que els **cavalls de Febo** dellà les colones d'Hèrcules en l'occident calcigaven, los meus plorosos ulls mereixqueren veure la tan estimada donzella. (TC)

Celebrar obsèquies

D'aquest sintagma verbal, tampoc no n'hi ha cap documentació coneguda anterior a Corella. Fins a ell, les obsèquies es *feien* i, amb ell, es *celebraven*:

E, sens tarda, **celebrà obsèquies** de reial sepultura, a la tomba de la viva Filomena. (PCBM)

E tu, Leànder, perdona si més llargues les tues **obsèquies no celebre**, que a la mia boca fall la veu e als meus ulls aigua e sang, ab què més llargament la tua mort deplorant lamente. (HLH)

Mas no tardà lo meu adolorit cor acceptar conhort acompanyat d'espiritual alegria, com me recordí que de martre alegres **obsèquies** tan excelses senyores li **celebraven**. (SFA)

La condició de nostre enteniment, sobreil·lustre senyora, que sol en la veritat reposa, me fa més prop acostar-me, demanant, en do de gràcia inestimable, la vostra prudent senyoria me declare d'aquest nostre valencià, cavaller estrenu, de qui tan excel·lents **obsèquies** vostres senyories han **celebrades**, com no haja deixat la present vida per mort violenta, la sua sepultura com de martre és intitulada. (SFA)

E cobert de negra vestidura en dolorit plant perseverava; e **celebrant obsèquies** al fill qui vivia, de Josef la vida morta en honrada sepultura planyent deplorava. (HJ)

Mata primer a mi, perquè, ab més homeis, sies menys cruel; e encara, perquè és natural orde los fills les **obsèquies** del pare **celebren**. (HJ)

Així doncs, el considerarem una unitat estilística del nostre autor.

Celsitud i bellesa

Aquest emparellament d'unitats lèxiques també es manifesta com a propi de Corella, en no disposar de precedents coneguts. En dues de les tres recurrències detectades, també hi apareixen altres elements concordants (*tan alta*, *en grau*, *en tan alt grau*), mostra d'aquell automatisme associatiu que em vist en altres ocasions.

L'extrema **bellea** de la qual **en celsitud tan alta** resplendia, que, sens discurs de long delliber, pogué a l'animós rei així inflamar en amor deshonesta, que, augmentant la facúndia de ses paraules, ab afecció extrema, **en grau** d'estima inestimable, a l'antic sogre la venguda de Filomena suplicant demanava. (PCBM)

E passat lo cinquantèn any de la sua perfeta vida, encara la **celsitud** de la sua **bellea en tan alt grau** resplendia, que a Dionís, mestre de la ciutat d'Atenes... (TD)

Quant la **celsitud** de l'enteniment la **bellea** del cos arrea e, per lo contrari, defalt de gentil entendre a la **bellea** corporal, encara que sia gran, despulla. (JP)

Clara experiència

Hagut compte que aquest sintagma ja es troba usat al *Dotzè* d'Eiximenis i als *Sermons* de fra Vicent Ferrer:

> Ítem, açò mateix nos ensenya **clara experiència**, ço és que tots los habitadors de la ciutat no poden, o no deuen, haver ·I· mateix offici si la ciutat val res. (*Dotzè del Chrestià*)
>
> En la setmana passada, huy ha ·VIII· jorns, jo vos preÿquí de la fi del món, donant -vos una **clara experiència** com la fi del món serà tost e ben tost e fort cuytadament; e ara axí mateix vos ne daré altra, per ço que siats avisats. (*Sermons V. Ferrer*)

les tres recurrències que en fa servir Corella:

> Però, recordant la fermetat e **clara experiència** de l'amor de Cèfalo, e més per veure la nimfa de qui tan gran ofensa tenia, ab veu alterada a l'inic ambaixador respòs que a tals paraules jamés no donaria creença. (PCBM)
>
> Los treballs que, per cobrar a tu, Euridice, he sofert, novell delit a ma enamorada pensa presenten, perquè hages vist **clara experiència**, lo món, los béns, la vida, quant poc estime, que sols per veure a tu, s'hagués a desprendre. (PCBM)
>
> E encara vem **clara experiència** que, si en elles l'estimada pudicícia s'abandona, a total destrucció d'inefables vicis en breu pervenen. (PCBM)

no es poden considerar com a un tret estilístic propi.

Clara font

D'aquest sintagma, en textos anteriors a Corella, hi ha mencions desautomatitzades i amb variants (amb el mot *fontana*, amb l'adjectiu *clara* postposat, etc.):

> On, sobre aquestes paraules acort fo emprès de tots ·III· que en aquell loc a ombra d'un bell arbre prés de una **clara fontana** parlassen de nostra Dona (*Llibre de santa Maria*)
>
> -Mit lo teu cap dins la porta e garda so que y veuràs.
> E Sed mès-lo-y e víu dins moltes maneres d'arbres e d'oucels e de nobleses, que no serien racomtades per boca d'ome. E víu enmig del paradís huna **font** molt bela e **clara**, e de aquela font axien ·IIII· rius. (*Les edats de Jesucrist*, s. XIV)
>
> Dessots aquell arbre hac ·I· **fontana** molt beyla e **clara**, de la qual era abondós lo prat e·ls arbres qui li eren entorn. (*Llibre de l'orde de cavalleria*)
>
> Trobaren una gran céquia d'aygua qui exia de una **font** molt bella e **clara** que aquí prop havia. (*Curial e Güelfa*)

La novetat de Corella consisteix, en tot cas, en la fixació retoricada del sintagma, amb l'adjectiu sempre avantposat, de manera que de *clara font*, en la seva literalitat, no n'hi ha precedents coneguts:

Oh, quant sovint les nimfes, per contemplar a mi, deixaven les **clares fonts**, e, menyspreant lo servir de Diana, maleien la mia bellea, que de tanta supèrbia era acompanyada. (LN)

E, menyspreant aquelles coses que en extrem als altres joves deliten, en los plaents boscs, regats de **clares** e gentils **fonts**, prenia sovint posada. (LN)

E davall los arbres estava la terra, de moltes colors quasi brodada, ab diversitat de florides herbes; les quals regava una **clara** e bella **font**, que per mig de la silva, ab suau e gentil so, corria. (LN)

Ix de la **clara font**, car perjuí és a la tua bella cara que per metge algú sia vista. (LN)

jo plorant, ella plorava tant, que per la multitud de ses llàgrimes l'aigua de la **clara font** augmentava. (LN)

Mas, puix viu ma esperança del tot fallida, no em poguí retraure que les amargues llàgrimes, corrent dels meus plorosos ulls, en la **clara font** no caiguessen. (LN)

Mas no estiguí molt espai, que viu, per la freda llum de Diana, venir una lleona, la qual paria tinta de sang, qui, ab suaus passos, a la **clara font** s'endreçava. (LT)

Ab tals pensaments venguí fins en aquell morer, les rames del qual, ab gentil ombra, la **clara font** cobrien. (LT)

Clara vista

Hi ha usos precorellians d'aquest sintagma, en Ramon Llull i, amb els components permutats, en Ausiàs March:

Enaxí con natura dóna a alcuns hòmens pus **clara vista** que als altres, enaxí lo Sant Esperit dóna a alcuns hòmens pus clar e pus elevat enteniment que als altres. (*Doctrina pueril*)

Mi e mos fets yo mir ab vista fosca,
no pas com orb, ne ab la **vista clara**. (*Poema 117*)

També el trobem, desautomatitzat, en la traducció catalana del *Corbaccio*:

Maravellosa cosa és aquesta de la divina consolació que·n la pensa dels mortals abita; aquest pensament axí com yo albir del piedós pare m' és tremès, quasi dels ulls de la pensa levant-me tota escuredat, en tant que la **vista** de aquells fou axí **clara**, que a mi matex manifestament descobrí. (*Corbatxo*)

Després d'això, les dues recurrències que n'hi ha en obres de Corella:

Espill en lo qual lo saber divinal se representa; estela novament creada per a guiar, no solament tres reis, mas a tots los qui de vostra magestat **atenyeran clara vista**, mostrant-los camí lluminós, lo qual seguint arribaran a la posada on justícia reposa; altre Salamó, o ell mateix, si l'opinió de Pitàgoras veritat reporta. (DEPV)

Nosaltres somiam somnis d'interpretació profunde, los quals lo jove catiu de qui jo parle promptament declarà, manifestant-nos la sentència que la tua celsitud, dins espai de tres jorns, disponent determenaria, així com si de present ne **atenygués clara vista**;

> que és tan gran la sua intel·ligència, que a tot quant humà enteniment basta no pot ésser cobert a la sua elevada pensa. (HJ)

no poden ser preses com a unitats estilístiques seves. Tanmateix, vista la repetició que s'hi afegeix del verb *atènyer*, potser podríem considerar com a unitat estilística seva el sintagma verbal *atènyer clara vista.*

Clarament se manifesta

Només hem trobat tres recurrències anteriors a Corella d'aquesta construcció, totes elles en proses paraliteràries (dues en les *Ordinacions de Pere el Cerimoniós* i una altra al *Dietari* o *Llibre de Jornades* de la Generalitat de Catalunya). L'ús literari comença en les obres de Corella:

> Mas los meus, sens jo parlar, **clarament se manifesten**, car està lo meu cor, ensems ab l'ànima, travessat, e les mies vestidures tintes de l'enamorada sang del meu Piramus. (LT)

> Que la singularitat e bellea de nostra natural condició fa nostres taques més ésser mirades; perquè és propietat dels contraris que, ensems posats, pus **clarament se manifesten**. (TD)

> Ab tot que del teu juí, justificat jutge, la veritat **clarament sia manifesta**, la qual per si dóna premi a aquells qui rectament jutgen. (JP)

> Lo teu somni, Josef, no espera interpretació de cosa esdevenidora, puix ja de present **clarament se manifesta**, que l'amor sens mesura que nostre pare a tu sobre tots nosaltres porta, del teu somni la veritat declara: que a ell e a nosaltres ja de present d'iniqua senyoria subjugues. (HJ)

> E no us oblideu tornar a la sua senyoria lo preu que dins vostres taleques haveu trobat, perquè, si és ignorància d'aquells qui administren, la vostra innocència **clarament se manifeste**. (HJ)

Amb aquesta connotació, doncs, considerarem que es tracta d'una unitat estilística que el nostre autor incorpora al seu repertori expressiu.

Clarament se mostra

A diferència del cas anterior, una mica sorprenentment per la proximitat formal d'ambdues, d'aquesta construcció (amb variants morfològiques del component verbal), n'hi ha abundant documentació medieval, en obres de tipologia diversa. Corella també l'usa amb una freqüència molt elevada, probablement superior a la mitjana:

> Mas, així com los mals a l'univers embelleixen, per la companyia dels quals los béns pus **clarament se mostren**, e los contraris ensems millor sa força manifesten. (DEPV)

> Les sues vestidures negres e los paraments del seu estrado **clarament mostraven**, Cèfalo absent, en los seus palaus alegria no celebrava. (PCBM)

Si les mies paraules, aprés tan altes ciències, a vostres afalagades orelles seran enutjosa càrrega, ab què la pena sia mia, publicant la misèria del pobre e desert entendre, però la culpa **clarament se mostra** és de vosaltres, que teniu en mi força de poder absolut, que els béns, la vida e honor al voler vostre abandone. (...) Doncs, **clarament se mostra** les creatures racionals líbera voluntat d'arbitre tenen; que els animals, de raó exempts, no. (PCBM)

Una breu faula, de Silla, a les vostres penses reduiré, perquè la follia de nostres obres més **clarament se mostre**. (PCBM)

Semblants paraules Jason acabava, quan jo, no ab cara falaguera, responguí: "**Clarament se mostra** que no est arribat a nostres terres per avara cobdícia de la lúcida llana, ni per desig de veure novells pobles..." (HJM)

Les tues ficcions e mals, a mi ja descoberts, **clarament mostren** de tu no dega creure cosa que veritat ni fermetat acompanye. (HJM)

D'on **clarament se mostra** tu sola est sabent del que els altres tots ignoren, com de ciència lo verdader senyal sia als ignorants saber mostrar. (HJM)

D'on **clarament se mostra** la sua sobre totes bellíssima e proporcionada persona de Déu infinit era imatge. (TD)

E com sia palès als qui defalt d'entendre no tenen, les dones, segons llurs complexions, pus fàcilment poder acabar aquells actes de misericòrdia, ab los quals, segons l'universal redemptor determenà, l'última felicitat atènyer se deixa, **clarament se mostra** elles, misericordes, de l'omnipotent creador més amades, e així més perfectes. (TD)

Doncs, si així és que la malícia de les no-virtuoses dones a la dels homes avança, que llur natural perfecció sia més perfeta **clarament se mostra**. (TD)

Però encara molt vos regracie mansuetud tan benigne, que lo seu cos entegre haveu acompanyat fins a la riba; d'on **clarament se mostre** viu l'acompanyàveu, si l'adversa fortuna a la sua vida e a la mia tan fort no contrastara. (HLH)

Clarament se mostra, Joaquim, a la divina Celsitud no són acceptes los teus sacrificis, que essent jove ab edat perfeta de la tua muller Anna no produeixes fruit per a multiplicar lo poble de la sement del gran patriarca Abraham. (VSA)

E, perquè la veritat **clarament se mostre** del que la tua senyoria recelava, aquest és Benjamin, menor germà nostre, lo qual la tua espectabilitat veure volia. (HJ)

Havent comesa maldat e ingratitud que les altres totes passa, **clarament se mostra**, del jorn primer que entràs en los regnes d'Egipte, lo il·lustre senyor visrei conegué los aguaits de vostra malícia. (HJ)

Que no ignora la tua prudència com, sens frau, havem tornat lo preu que en nostres sacs trobat haviem, d'on **clarament se mostra** la nostra vida no és ocupar ço que no és nostre. (HJ)

E en lo costat sinistre, un resplendent carboncle així **clarament mostrava** lo secret de les sues entràmenes. (SFA)

Ell, immens poderós, la nostra fe, per nostra culpa morta, ressuscitant ha ressuscitada, **mostrant-nos clarament** és Déu verdader e home, per nosaltres fill vostre. (ISM)

> Per les quals obres **clarament se mostra** que ella molt m'ama, perquè jo li he molt deixat. (ISM)
>
> D'on **clarament se mostra** si la tua majestat fos estada present, no fóra ella, miserable, tan atrevida d'alleujar en lo nostre castell lo camp de les sues escures tendes. (ISM)
>
> E aprés promulgà la general sentència. **Clarament mostrà** eternalment me tenia eleta. (VSNG)

A la vista de tantes recurrències, potser hem de concloure que Corella fa una incorporació conscient d'aquesta expressió al seu repertori estilístic.

Clarament veure / clarament dir

L'afecció de Corella pel mot *clarament* es dóna a conèixer també pel repetit emparellament que fa d'aquest adverbi amb el verb *veure*:

> E així, més cansava la mia mà, per a tu escriure, l'estima de ma honor, que no ira; e, sens dubte, sobre la lletra atenyguera terme ma tribulada vida, si amor no em fes **clarament veure** que, restaurant ta vida, devia d'homecida fugir lo nom. (LAP)
>
> E més, he oit dir en una part del món habitar gents que no han vergonya que una sola sia mare e germana de sos fills; d'on **veig clarament** lo meu desig no ésser del tot mal, car les coses que en extrem són males, en algun temps ni en alguna part poden ésser bones. (LM)
>
> Però, recordant la fermetat e clara experiència de l'amor de Cèfalo, e més per veure la nimfa de qui tan gran ofensa tenia, ab veu alterada a l'inic ambaixador respòs que a tals paraules jamés no donaria creença, si la veritat del que les sues paraules reportaven **clarament no veia**. (PCBM)
>
> **Clarament veig**, magnànim jove, que el contrast de mes raons encén majors les flames de tos desigs audaces. (HJM)
>
> **Clarament veig** que, en la mundana orla, / Déu no ha fet persona tan culpable. (TC)
>
> E així, si ab ulls de vera amistat, sens enveja mires d'aquest nostre e vostre cavaller la mort cristianíssima, poràs **clarament veure** que per testificar la veritat de la santa fe cristiana, oblidant los delits de la natural pàtria, ha deixat noble senyor e pare. (SFA)
>
> La senyora nostra **clarament veia** tots los improperis que en son fill Déu Jesús los inics jueus acabaven. (ISM)
>
> Confits menuts estimava jo que eren, segons aprés jo **clarament ho poguí veure**. (VSNG)

Però les vuit recurrències de Corella no suposen una freqüència insòlita d'aquest emparellament d'unitats lèxiques (*clarament* i *veure*), que són d'ús habitual en tota mena de textos. De fet, les cinc recurrències que n'hi ha a *Lo Somni*:

> Covinentment, senyor; ho veig —diguí jo—. Mes si pus **clarament** ho podia **veure**, bé·m plaurie.

> Ne pots dir que no **veges clarament** que l'ànima dels bruts no pensa en les coses celestials.
>
> Tu **veus clarament** que l'operació de la part sensitiva no pot ésser sens cors.
>
> Ja t'he provat dessús que corporal és e composta, car de la permanència de la sanch penge lo seu ésser; e no res menys **has vist clarament** que no és intel·lectual.
>
> E si ben cerques les històries antigues, **veuràs-ho clarament**.

indiquen un ús probablement més sovintejat en Bernat Metge que no pas en Corella (per saber-ho del cert, caldria relativitzar els nombres 8 i 6, de les recurrències susdites, a les llargàries –en nombre de paraules, per exemple– de l'obra reconeguda de Corella i de *Lo Somni*, respectivament).

Una variant que també trobem repetida en les obres de Corella, és l'emparellament de *clarament* amb el verb *dir* (en dues obres pròximes i sempre amb la mateixa funció discursiva de presentació d'enunciats):

> E en los **tapins**, de setí morat, estaven **brodats** florits espinosos abriojos, així ab mostra de verdaderes espines, que no gosàveu les mans estendre per collir de l'ampla cortapisa les sobrellevades olives; e un mot de **lletres** d'or, entre les espines, **clarament deia**: *Obriu los ulls als dans que seguir poden*. (JP)
>
> E estava lo reial manto en **rica orfebreria brodat** de verds florits agnus-castus, sobre los quals entristides tortres planyien, així ab verdadera continença de plànyer, que ab les orelles ateníeu escoltar la plorosa veu de la pintada **figura**; la qual, dels becs dels plorosos ocells proceint, **clarament deia**: *Dins honestat tots mos desigs se tanquen*. (JP)
>
> E estaven les simples colomes sobre una praderia de verds mates de falguera, que paria cercassen la llavor de l'estèril herba, que als miradors convidaven portar-los sement de verdadera pastura; e **lletres** d'or, escrites sobre les **fulles** de la **brodada** falguera, que, ajustades, **clarament deien**: *Lo fruit d'amor ab gran treball se troba*. (JP)
>
> Eren los **tapins** d'aquesta triümfant reina, en no molt alta **figura**, de domàs burel**l**, sembrats en **orfebreria** d'espigats nardos; en les **fulles**, **brodades riques** paraules **clarament deien**: *Nardus mea dedit odorem suum*. (SFA)
>
> E en lo cap una alta corona de boscanes violes ab gesmirs e lliris mesclades, en diverses **riques** pedres esculpides, ab **lletres** grogues que en les **fulles** dels lliris **clarament deien**: *Non est digna ponderatio animae continentis*. (SFA)

Es tracta de cinc recurrències (tres, en una obra, i dues, en una altra) molt semblants, car hi tenen sempre una mateixa funció discursiva de presentació d'enunciats. A més, podem observar també que la concordança s'hi amplia amb una sèrie d'unitats lèxiques associades (*brodat*, *lletres*, *fulles*, *orfebreria*, *tapins*...). Tot això reforça la hipòtesi que les dues obres devien ser pròximes en el temps de la seva escriptura. La *Sepultura de Francí Aguilar* (SFA) se sap del cert que data de novembre del 1482; pel que fa a *Lo Juí de Paris* (JP), ja vam aportar raons per datar-la poc després del 1479, quan Joan Ram Escrivà

va ser nomenat pel rei Ferran recaptador de les confiscacions inquisitorials i mestre racional del regne de València, provocant això que comencés a aparèixer, en la documentació, com a *mossèn* (com se'l nomena reiteradament en *Lo Juí de Paris*) quan probablement encara no havia estat investit com a cavaller, ja que altres notaris més curosos encara continuaven designant-lo com a donzell (Conca / Guia, 2012: 9).

Quant a precedents de l'emparellament *clarament* + *dir*, no n'hem trobat gaires:

> E enaprés ab él estegren gran multitut d'àngels tot **clarament diens**: *En alt glòria és, en l'altisme Déu gràcies!* (*Vides de Sants rosselloneses*)
>
> Axí con si **clarament dixés**: «Aquels judicis, donques, puguí yo conèxer e pronunciar que tu às ditz, cor, ço que tu no parles, a les nostres cogitacions és amagat» (*Diàlegs de Sant Gregori*)
>
> Aytan tost lo corp obrí lo bec, e espandí les sues ales, e començà a córrer ves lo pan e cridar, axí con si **clarament dixés** que volia obesir al dit del sant. (*Diàlegs de Sant Gregori*)
>
> E lo libre **diu claramen**t, atràs, que·l món és redó e compessat diligentment. (*Llibre del tresor*)

però són suficients per no poder tenir-lo com a una unitat estilística del nostre autor.

Clement senyor

Sense cap documentació coneguda anterior a les insercions que en fa Corella, d'aquest sintagma:

> Ab gest e paraules d'humilitat profunde respós lo catiu libert: "Nostre senyor Déu, per la sua infinida misericòrdia, a tu, **clement** e virtuós **senyor**, revelarà misteris de prosperitat excelsa; parle, doncs, la tua celsitud, la visió que així té la tua pensa suspesa." (HJ)
>
> A tu suplique que no comportes, **clementíssim senyor** per mi fet home, que yo home per tu fet y refet me perda. (*Lo Cartoixà*, I, 7)

haurem de considerar-lo com a una aportació estilística seva, amb el toc retoricat del superlatiu.

Clos i tancat

Aquest doblet sinonímic és molt abundant, tant en traduccions catalanes antigues (Wittlin 1991: 189) com en obres originals. Així doncs, no són gaire significatives, com a tret estilístic, les insercions que en fa Corella:

Per veure, doncs, lo tan lloat grec, sabent l'hora de la sua venguda, entrí en la reial cambra de mon pare, la qual una porta a la gran sala obria, **tancada e closa** ab paraments de gran estima. (HJM)

Quin profit era haver fet l'humanal llinatge, per sa culpa en general cativeri encorregut, si, ab **closa e tancada** nau del seu verge ventre, ella de nostra redempció no hagués portat lo tresor, pagant tan abundant lo rescat, que infinits móns bastantment se ne podien rembre? (TD)

Que ple del sperit sant seria en lo ventre de sa mare purgat de la original culpa, ple de gràcia, **clos y tancat**, podia obrar obres meritòries. (*Lo Cartoixà*, I, 4)

En la sua infància tingué streta posada: **clos e tancat** en lo ventre de la sua verge mare. (*Lo Cartoixà*, IV, 10)

Condició afable

Sense cap precedent, aquest sintagma l'usa Corella un parell de vegades, associat a diverses unitats lèxiques concordants al seu voltant (*treball*, *elegants*, *estil*, *desig*, *poesia*...), fruit d'un cert automatisme expressiu que fa més estreta la relació entre els dos fragments:

Ab voluntat tots concorde, mostraren ésser contents jo, cronista de les històries tan bé raonades, per aquella nit de parlar fos estalvi; però a don **Joan** de Pròixita, d'entonació afectada tots pregaren no prengués a gran **treball** les nostres orelles la suavitat de les sues **elegants** paraules sentissen, que, en cert, estimaven als vivints tots excel·iia, en celsitud d'alt **estil**, en vulgar de valenciana prosa. Ab humilitat benigna, lo noble baró de tan afectades pregàries se defenia; però a la fi, vençuda per nostres raonables **desigs**, la sua **condició afable** a tal parlar féu principi:
*Ací lo noble baró don Joan de Próixita recita la vulgar ovidiana **poesia** de Progmes e Filomena, germanes, e Tereu, cruel rei de Tàrcia*. (PCBM)

Per l'experiència manifesta que tinc de vostra verdadera amistat e **condició afable**, mossèn **Joan** Roís de Corella, he pres atreviment de demanar-vos, en singular gràcia, vullau acceptar la ploma, seguint l'**estil** de vostres **elegants poesies**, de la fingida visió de Paris la verdadera al·legoria declarant escriure. E per abreujar part de vostre **treball**, atenent com sou breu ab enuig dels qui us escolten, en vostres rims e proses seguint l'**estil** que de vós no poc **desig** aprendre, he del·liberat escriure la **poesia** que us demane; remetent a vós la correcció, ab l'al·legoria. (JP)

L'escriptor, en abordar situacions literàries més o menys anàlogues (en aquesta ocasió, un emplaçament/invitació inicial envers algú altre, tractat amb consideració i respecte), tendeix a usar unes mateixes unitats lèxiques i fràsiques. En relació amb això, potser convé recordar (vegeu el meu treball "Dues concordances corellianes en la introducció de l'*Espill*" (https://www.academia.edu/5054435/Dues_concordances_corellianes_en_la_introduccio_de_l_Espill_) la concordança existent entre els començaments de *Lo Juí de Paris* i de l'*Espill*:

LO JUÍ DE PARIS	*ESPILL*
Per l'experiència manifesta **que** tinc de vostra verdadera amistat e	Magnific **mossèn Joan** Fabra, cavaller valent,

condició afable, **mossèn Joan** Roís de Corella, **he pres atreviment** de **demanar-vos**, en singular **gràcia**, vullau acceptar la ploma, seguint **l'estil** de vostres elegants poesies, de la fingida visió de Paris la verdadera al·legoria declarant **escriure**. E per abreujar part de vostre **treball**, atenent com sou breu ab enuig dels qui **us** escolten, en vostres **rims** e proses seguint **l'estil** que de **vós** no **poc** desig aprendre, he deliberat **escriure** la poesia que **us demane**; remetent a **vós** la **correcció**, ab l'al·legoria.	**pel** gentil **atreviment** **que** entre dones **vos** roman, aquest rescrit **vos** coman. Per **vós** sia tot llegit ben llimat e **corregit** afegint-hi lo que hi fall. Trobant me en aquesta vall Callosa, per les morts fuit, ociós, trist, sens fer fruit, **emprès he**, no sens **treball**, de dones **escriure** llur tall natural e voluntari, per Una, qui té el contrari, descrivir pus fàcilment e mostrar no subtilment, sols **rimat** portant **l'estil**, (...) (...) Trama **poc** ma llançadora. Passau-ne **vós** la tisora per ma tela, si no us plau; de mi com de fill manau, de **gràcia us** ho **deman**. (vs. 1-32)

El contrast dels dos textos ens dóna el quadre de concordances següent:

Per l'experiència manifesta que…	Pel gentil atreviment que...
mossèn Joan	mossèn Joan
he pres	emprès he
atreviment	atreviment
demanar-vos en singular gràcia	de gràcia us ho deman
seguint l'estil	portant l'estil
escriure	escriure
treball	treball
en vostres rims e proses seguint l'estil	sols rimat portant l'estil
poc	poc
vós	vós
us demane	vos coman, us ho deman
remetent a vós la correcció	Per vós sia tot llegit, ben llimat e corregit

Tornem als dos fragments interrelacionats (de PCBM i de JP), concordants en llur funció discursiva i en el fet de tenir un mateix agrupament d'unitats lingüístiques (*condició afable* i altres). Ara aplicarem la mateixa tècnica contrastiva per descobrir noves concordances, aquesta vegada afectant el *Tirant*. Així, seguint el fil conductor de la unitat *condició afable*, en els cinc fragments del *Tirant* que la contenen descobrim que hi ha nous elements concordants, tant amb els dos fragments de la base de partida (de PCBM i de JP) com entre aquests mateixos cinc fragments del *Tirant*. D'aquesta manera, doncs, es troben noves dependències del *Tirant* envers Corella.

I

A l'inici del capítol 3 del *Tirant* hi ha la unitat *condició afable* dintre d'un fragment clarament dependent de l'inici de *Lo Juí de Paris*:

> **Experiència manifesta que tinc de vostra verdadera** amor **e condició afable**, muller **senyora**, me fa **sentir** major **dolor** que no sentira, car per la **vostra molta virtut** jo us **ame** de sobirana amor, e grandíssima és la pena e **dolor** que la mia ànima **sent** com pens en la **vostra** absència; però la gran esperança **que tinc** me fa aconhortar, havent notícia de **vostres virtuoses** obres, que só cert que ab amor e paciència **pendreu** la mia partida, e, Déu volent, lo meu viatge, mijançant les **vostres** justes **pregàries**, prestament serà complit e s'augmentarà la **vostra** alegria. (cap. 3)

amb algunes unitats lèxiques (*tinc*, *verdadera*, *vostra/vostres*, *prendre*, *pregàries*) i una altra unitat estilística (*experiència manifesta*), procedents dels textos corellians de referència (de PCBM i de JP). Així mateix, també hi ha unes quantes unitats lèxiques i sintagmàtiques contingudes igualment en alguns dels altres quatre fragments del *Tirant* (*senyora*, *sentir*, *dolor*, *molta virtut*, *amar*, *virtuoses*). Totes elles van marcades en blaveta.

II

Al capítol 251 del *Tirant*, trobem juntes de nou les dues unitats estilístiques de creació corelliana *condició afable* i *manifesta experiència*:

> Aquest altre significa la **dolor** extrema que ell me fa **passar**, e causava entre los grans **senyors** pecat d'enveja per ço com en tant **alt** grau **amava** la sua **afable condició** e gentil pràtica, e ara ab **manifesta experiència** e ocular demostració lo **tinc** conegut. (cap. 251)

amb només un parell d'unitats lèxiques al voltant (*alt*, *tinc*), concordants amb unitats dels textos corellians originaris. I també hi ha unitats lèxiques concordants amb els altres fragments del *Tirant* (*dolor*, *passar*, *senyors*, *amar*).

III

Al paràgraf inicial del capítol 260 del *Tirant*, també apareix la unitat *condició afable*, acompanyada d'unitats lèxiques concordants amb unitats dels altres quatre paràgrafs tirantians (*molta virtut*, *passar*, *amar*, *delit*, *pensar*, *dolor*, *donar*, *alleujament*, *repòs*) i amb unitats dels fragments inicials de PCBM i JP (*cruel*, *treball*):

> La tua **molta virtut** e **condició afable** me força **passar** los límits de castedat, per veure't digne d'ésser **amat**. E si ab juraments dignes de fe me faràs segura que no ho sabrà l'Emperador ni altri per report de la tua llengua, elegeix tot lo que plasent te sia. E si vols acabat **delit** atènyer, no **penses** los perills esdevenidors, car seria **cruel** seguretat, si lo contrari es seguia, en veure'm en perill, **dolor** e carregosa difamació, e la vida mia que no seria prou segura; emperó jo confie de la tua **molta virtut** que tot serà's fet al plaer meu, e farà's així que en la callada nit, qui **dóna** alleujament als

> **treballs** e **repòs** a totes les creatures, sies cert d'esperar-me en aquell terrat prop la mia cambra. (cap. 260)

Veurem més avall que al voltant dels mots *alleujament* i *treball* es dóna una concordança textual més àmplia.

IV

Al capítol 451 del *Tirant*, hi ha una altra inserció de la unitat estilística *condició afable*, també acompanyada d'altres unitats lingüístiques concordants amb unitats dels paràgrafs de referència de PCBM i JP (*excelsa*, *a tal parlar féu principi*, *celsitud*, *vostra*, *estimar*, *acceptar*) i amb unitats dels altres quatre fragments tirantians que la contenen (*virtuós*, *parlar*, *excelsa*, *senyora*, *vostra*, *majestat*, *llengua*, *acceptar*):

> No comportà lo **virtuós** Tirant que més **parlàs** l'**excelsa senyora**, sinó que **la sua condició afable a tal parlar féu principi:**
> -De la **celsitud** de **vostra majestat**, **excelsa senyora**, està la mia pensa així ab la **llengua** alterada, que egualment **estime** difícil **acceptar** jo pogués **vostra** graciosa e liberal oferta. (cap. 451)

En particular, cal destacar la reproducció exacta del fragment "la sua condició afable a tal parlar féu principi" de PCBM en aquest capítol 451 del *Tirant*.

V

Al paràgraf inicial del capítol 482 del *Tirant*, tornen a aparèixer les unitats estilístiques d'encuny corellià *condició afable* i *experiència manifesta*, a més de moltes altres unitats lingüístiques i fragments de text que concorden amb els passatges de referència de PCBM i JP i amb els altres quatre del *Tirant*:

> **L'experiència manifesta que tenim de vostra amistat e condició afable**, **senyora** excel·lentíssima, nos **dóna atreviment de demanar-vos, en singular gràcia, vullau acceptar la** nostra útil e delitosa ambaixada. **E per alleujar part de vostres treballs** e **donar repòs** e delit a la **vostra** afligida persona, havem **pensat**, aquests **senyors** e **germans** meus e jo, que la **majestat vostra** no està bé així sens companyia, perquè s'ha a **donar** raó a tals coses e tan grans, que **vostra** altesa no hi poria dar raó; e per quant nosaltres **amam** molt l'honor **vostra** e la **vostra virtuosa** persona, vos suplicam sia de **vostra** mercè que **vullau pendre** marit. (cap. 482)

En efecte, les primeres línies del capítol ja són tot un calc (modificat i adaptat) de les primeres línies de JP: "L'experiència manifesta que tenim de vostra amistat e condició afable (...) atreviment de demanar-vos, en singular gràcia, vullau acceptar la...". Després, hi ha una altra concordança textual, salvades petites variants (com el canvi d'*abreujar* per *alleujar*), entre els fragments "E per alleujar part de vostres treballs e donar repòs..." (cap. 482) i "dóna alleujament als treballs e repòs a..." (cap. 260), amb precedents en "E per abreujar part de vostre treball..." (JP) i en una altra font corelliana concordant: "alleujant los treballs, dóna repòs a..." (LT). De fet, quan farem el seguiment de les unitats *experiència manifesta*, *molta virtut*, *singular gràcia, totes les*

creatures, etc. descobrirem noves petjades de Corella en el *Tirant*, que n'és ple. Com per exemple: "Per l'experiència manifesta que tinc de vostra molta virtut, Tirant, Capità e fill meu, volria e desige que per alluejar part de vostres treballs..." (cap. 445).

En resum, som al davant d'unes dependències que no es poden explicar ni per l'atzar ni pel *copy paste*. Es tracta d'agrupaments d'unitats lingüístiques (lèxiques, fràsiques i estilístiques), coincidents en fragments d'obres diferents que poden tenir una certa semblança de funció discursiva, els quals agrupaments no poden ser resultat de trasllats mecànics ni ser adjudicats al tòpic recurrent que tothom escrivia de la mateixa manera i amb les mateixes paraules i expressions. El mètode que estem fent servir, senzillament, ens permet descobrir, si més no, un seguit d'interdependències lingüístiques i estilístiques, que afecten internament les obres reconegudes de Corella i que, seguint el mateix fil conductor, ens porten més enllà. Com en aquest cas, que hem pogut posar de manifest cinc noves dependències del *Tirant* respecte a les obres reconegudes de Corella.

Condició humana

Aquesta col·locació, vigent fins avui, apareix molt poc documentada en textos catalans antics, una vegada a les *Vides de Sants rosselloneses* i una altra als *Sermons* de fra Vicent Ferrer:

> Per so cor fo cosa sobre natura en assò: cor verge concebé; e fo sobre rasó per so cor Déus engenrà; e fo sobre **humana condició** per so cor senes dolor la Verge enfantà; e fo sobre custuma per so cor d'Espirit Sant concebé.
>
> La santa Scriptura, declarant -nos nostra **condició humana**, diu així: "Omnia tempus habent, et suis spaciis transeunt universa sub sole, tempus flendi, tempus ridendi, tempus plangendi, tempus saltandi" (Ect_te, ·III_o· ca_o).

Posteriorment, cal preguntar-se si les insercions que en fa Corella:

> Primer en extrem volem que no conegam si tant dubta amor; e aprés que amor té nostres penses entenebrades, ab obfuscat entendre fals estimam tant com nostra benevolencia empeny, perjudicant l'altitud de nostra **condició humana**, deixant l'esdevenidor fi del sobiran bé. (PCBM)
>
> Aquells qui seguint la **condició humana** amen, los delits del cos solament acullen quan són certs posseir la voluntat de la que amen; e no l'estimen, sinó perquè és senyal que són amats d'aquella qui a son voler s'abandona. (PCBM)
>
> Ab proporció d'elegant forma, de color venusta, ab graciosa, afable e modesta continença, e així de les altres perfeccions que en prompte conèixer se poden, que paria excel·lís límits de **condició humana**. (HJM)
>
> Que dexen la **condició humana** hi com animals que no són hòmens comuniquen. (*Lo Cartoixà*, I, 4)

són significatives per considerar que és tracta d'un tret estilístic del nostre autor. Possiblement, no.

Conformes a sa condició

D'aquesta construcció, que emparella les unitats lèxiques *conformes* i *condició*, no n'hi ha referències prèvies a les dues anotacions que inserta Corella:

> Mouen los cels les infatigables intel·ligències, delitant-se en tal manera, sols per l'amor que a la primera causa tenen; reposen los elements en llurs esferes, per l'amor que als propis llocs porten; e així tots los vivents, coses que a llur ésser se condonen, afectadament volen, que no en altres parts trobar se deixen, sinó en aquelles que **a sa condició són conformes**. (HJM)

> Molt magnífica, virtuosa, honestíssima senyora na Monpalaua de Castellví: Los serveis, per ésser acceptes, volen que, proceïnt de sencera e bona voluntat, sien **conformes a la** vida e **condició** de qui s'endrecen. (VSA)

per la qual cosa haurem de prendre-la en consideració com una troballa expressiva seva.

Conformes paraules

Com en el cas anterior, no n'hi ha documentació coneguda d'aquest sintagma anterior a Corella, el qual en fa ús diverses vegades:

> A mi no basta estil de **conformes paraules** per a descriure los contrasts e dubtosos pensaments que, en los camps de la sua fatigada pensa, combatien. (PCBM)

> Ab **paraules** d'amor extrema, al desig seu més que al de Progmes **conformes**, per la vida de la germana atenygués al pare lo desitjat viatge. (PCBM)

> Fingint que li mostraria l'antiga posada, portà-la en lo més estret apartament, dient-li **paraules** al desorde de la sua amor o fúria **conformes**. (PCBM)

> Mas, per què detinc lo temps, cercant **paraules** a tanta pena **conformes**, puix és impossible tan gran tristor raonar se puga? (TC)

> E, estesa sobre lo cos, besant la boca freda, mesclava les sues llàgrimes calentes ab l'aigua de la mar amarga, e volent pronunciar, no podia ni sabia tristes **paraules** a tanta dolor **conformes**. (HLH)

Així doncs, el considerarem com una unitat estilística seva.

Consolació i descans

D'aquest doblet sinonímic no n'hi ha documentació coneguda anterior a les dues recurrències que trobem en una obra de Corella:

> Del·liberaren los germans obeir lo pare, deixant a Benjamin, menor de tots, ab Jacob, per **consolació e descans** de la sua edat antiga. (HJ)

> Un germà havem perdut, del qual ha gran temps a nostres orelles alguna nova no n'arriba; e lo menor de tots roman ab lo pare, per **consolació**, confort e **descans** de la sua vellea. (HJ)

Així doncs, prendrem aquest emparellament com una aportació estilística del nostre autor.

Contemplar la bellesa

D'aquest senzill sintagma verbal, només apareix documentada una referència anterior a Corella, al *Llibre de meravelles* de Ramon Llull:

> Dementre que aquest prelat **contemplava la bellea** que lo poder de Déu havia en totes les dignitats de Déu, e aquella bellea representava en vençre tots los poders de natura en lo sant sacriffici del Altar, adonchs remenbrà ·Ia· dona que molt avia amada e ab qui havia longament peccat.

Després, normalment en textos i contextos profans, Corella l'usa repetidament:

> Quant tinc agrair a Febo que, per fugir a la sua calor enutjosa, sia arribat en aquest tan plaent bosc, en lo qual só fet mereixedor de **contemplar la** tua extrema **bellea**. (LN)
>
> Però ella es mostrava en extrem alegre de **contemplar la** mia **bellea**; e no consentia les mies mans les seues vestidures tocassen. (LN)
>
> Febo, per **contemplar la bellea** de Leuco, detardava son viatge, e ab la sua lluminosa cara defenia la terra de les tenebres de l'escura nit. (LT)
>
> E del seu coll, un fil de perles tenia un transparent diamà esculpit en figura de calandri, la cara girada als qui **contemplaven la bellea** de l'alta reina. (JP)
>
> Encés, doncs, l'enemic diable dins la nafrada pensa de la senyora de Josef flames d'amor, tan encesa que alguna altra cosa los seus ulls mirant **contemplar** no podien sinó del catiu l'extrema **bellea**. (HJ)

i l'incorpora, així, al seu repertori d'unitats estilístiques.

Contínua tristícia

Cap referència medieval, d'aquest sintagma nominal que Corella usa un parell de vegades, en una mateixa obra, amb algunes unitats lèxiques concordants al voltant (*persona*, *manifesta*, *algun*):

> E la color de la sua cara, e magrea de tota la sua **persona**, ab **contínua tristícia** sens **manifesta** causa, descobrien que **algun** pensament en los retrets de la sua pensa afligint la turmentava. (HLH)
>
> La **contínua tristícia** que dins lo teu cor acollint comportes, en dan de la tua bella delicada **persona**, **manifestament** declara **alguna** extrema dolor la tua ànima greument turmenta. (HLH)

Seguint el fil d'aquest sintagma al *Tirant*, en l'única inserció que n'hi ha, descobrim una nova influència corelliana, d'aquelles que no són fragments copiats i enganxats:

Història de Leànder i Hero	*Tirant lo Blanc*
La **contínua tristícia** que dins **lo teu cor** acollint comportes, **en dan de la tua** bella delicada **persona**, manifestament declara alguna **extrema** dolor la tua ànima greument turmenta.	**Contínua tristícia** combat **lo meu cor** com pens **en lo dan de la vostra** virtuosa **persona**; e ab **extrema** vergonya só venguda davant la senyoria vostra... (cap. 240)

Contractar matrimoni

D'aquest sintagma verbal hem localitzat quatre recurrències, dues en textos historiogràfics (*La reintegració de la Corona de Mallorca a la d'Aragó* i *Històries e conquestes*) i les altres dues als *Furs*. Després d'això, les insercions que en fa Corella:

> Quant fóra millor a Hero soferir qualsevol tristor o pena, ans que furtadament **contractar de matrimoni** ab Leànder. (HLH)
>
> Invocada ab oració devota la divina Magestat, **contractà matrimoni** de la ínclita donzella Anna ab un noble e ben heretat jove del mateix trip de Judà nomenat Joaquim, natural de la ciutat de Natzaret. (VSA)
>
> Ab humil mansuetud assentí la viuda santa al que sos parents bé li aconsellaven, **contractant matrimoni** ab Cleofàs, de nobles costums e llinatge. (VSA)
>
> Disponent la divina Providència que ab tot que en vot e propòsit fos verge, en edat de catorze anys **contractàs matrimoni** ab Josef, verge d'innumerables virtuts insigne, en edat ja declinant a vellea. (VSA)

Així doncs, no el comptabilitzarem com a unitat estilística corelliana, tot i que no hi ha altres testimonis de la seva utilització literària.

Contrastar a mon voler

No n'hi ha cap precedent d'aquest sintagma verbal anterior a Corella, el qual l'usa en tres ocasions:

> Ans, les dificultats, si en **contrastar a mon voler** se forcen, com l'aigua encenen majors les flames de ma benvolença. (DEPV)
>
> Oh Cauno: e si altra és ta muller, jo no et seré sinó germana, e no tendré ab tu sinó lo deute que més **a mon voler contrasta**. (LB)
>
> Oh, sobre tots los vivints miserable, e com és poc espai lo que **a mon voler contrasta**, e tant major ma desaventura augmenta. (HLH)

El considerem, doncs, una unitat estilística de creació seva.

Contrasts que combaten la pensa

Amb anterioritat a Corella, no hi ha documentat cap enunciat com aquest, o variants, expressions retòriques mitjançant les qual Corella descriu situacions de dubte, vacil·lació o angoixa:

> En aquest del·liber los **contrasts** de ma **pensa** concordes, e **la mia** mà dreta sostenint la **ploma**, e en l'altra acceptant lo blanc paper, ab estudi d'**enamorades paraules** e temerosa mà, **començí** a **escriure** e damnar, **dubtant** e lloant e culpant lo que havia **escrit**. (LB)
>
> E mentres **tals contrasts** ma **enamorada pensa** ab eguals forces **combatien**, la nit, ab tenebroses ales, ocupava la terra, e, amonestant plaent dormir als animals, atorgà repòs als **cossos** e a les **fatigades penses**. Mas tal repòs jo no aconseguia, car los forts **pensaments** major força en la callada nit prenen, e a les **enamorades penses** ab més poder **combaten** en la **sol·licitud** tenebrosa. (LM)
>
> **Llarga cosa seria** recontar los **dubtosos pensaments** que en aquella hora ma **enamorada pensa combatien**. (LT)
>
> A mi no basta estil de conformes **paraules** per a **descriure** los **contrasts** e **dubtosos pensaments** que, en los camps de **la sua fatigada pensa**, **combatien**. (PCBM)
>
> Plagué a Déu tal guerra no fos **començada**, perquè de **tals contrasts** ma **pensa** seria delliure. (...) Tornant al **contrast de pensaments** així discordes, en si deia. (PCBM)
>
> E perquè no vull en llarga història la **ploma** estendre: los **contrasts**, les **temors**, les **esperances** que ma **pensa**, de son exempta, **combatien**, lleixe d'**escriure**. (HJM)
>
> Oh piadosos oints. Transportant vostres misericordes **penses** en mi, diga cascú si semblant **dolor** a **la mia** jamés ha sofert, e ab **adolorit pensament** mirau la tristor que a tal hora ma trista **pensa combatia**, **esperant** quina seria la fi que de tan **dolorós** principi esdevendria. (TC)
>
> Si follia és **començar** lo que és impossible fi atenyga, folla **cosa seria** assajar **escriure** los **contrasts** que ma **dolorosa pensa combatien**, aprés d'haver oit resposta de tan humils **paraules**. (TC)
>
> Què farà, doncs, ma tribulada **pensa**, en fortuna vàlida, ab **contrasts** de tan **diversos** vents **combatuda**? (JP)
>
> E, pujant en l'alta torre, un poc la llum descobria per endreçar de **la sua** via lo desitjat viatge; e ab **diversos contrasts** en **sollícita pensa combatuda**, mirant les aigües, desitjava nadant passar a l'illa d'Abidos, o en lo camí encontrar a Leànder. (HLH)
>
> Ab goig e alegria tan gran que **escriure** no es **comporta**, los germans acaminaven; e lo pare Jacob los dies comptava, que l'amor de Benjamin de greus **temors la sua ànima combatia**. (HJ)
>
> Havia la **sollicitud combatent** així assetjat **la mia sollícita pensa** que no **comportava** lo **fatigat cos** pogués descansar ni seure. (VSNG)

L'autor fa servir diverses variants i desautomatitzacions de la unitat estilística que estudiem, caracteritzada per tres mots clau (en negreta: *contrasts*, *combat*, *pensa*), susceptibles d'omissions i sobre-entesos o de substitucions

sinonímiques (*contrasts/contraris*, *pensa/pensament/ànima*). A més, els fragments corresponents també contenen, en major o menor abundància, una petita constel·lació d'unitats lèxiques (mots en blaveta), que apareixen al voltant de les recurrències de la nostra unitat estilística, en graus diferents d'assiduïtat, i que fan més palesa la relació entre els diversos fragments, fruits d'un cert automatisme redactor d'autor. Per exemple:

> El fragment de LB podem relacionar-lo més estretament amb el de HJM, pel fet de situar-se tots dos en un cotext d'escriptura, amb els mots comuns *ploma* i *escriure*.
>
> El fragment de LB podem relacionar-lo també amb el segon fragment de TC, per la mateixa raó afegida anterior, amb els mots comuns *començar*, *escriure* i *paraules*.
>
> Als fragments de LM i primer de PCBM, la *pensa* és *fatigada*, mentre que, a VSNG, també figura el mot *fatigat* però aplicat al *cos*. I els *cossos* també hi són, al fragment de LM.
>
> Al fragment de LT llegim "llarga cosa seria" i al segon fragment de TC "folla cosa seria".
>
> Als fragments de VSNG i de HLH, la *pensa* és *sol·lícita*.
>
> Al fragment de HLM, els *contrasts* són *diversos*, mentre que, a JP, ens trobem "ab *contrasts* de tan *diversos* vents".

Constatem, doncs, que Corella es repeteix i alhora es renova en totes aquestes redaccions concordants. De les quals cal dir, d'altra banda, que no ofereixen, per elles mateixes, gaires indicis per poder especular sobre llur datació relativa.

Si ara entrem al *Tirant*, resseguint les petjades d'aquesta singular unitat estilística, ens trobarem amb una altra sèrie de fragments com els anteriors, els quals són tan semblants que, presentats de forma barrejada entre ells, cap expert o experta en literatura catalana del XV no fóra capaç de destriar-ne la pertinença de cadascun a les obres reconegudes de Corella o al *Tirant*. Heu-los ací, els del *Tirant*:

> Per ço, Capità **senyor**, tant com l'home és més savi, tant deu més ab discreció cobrir los naturals moviments e no **manifestar** defora la pena e **dolor** que **combat la sua pensa**, car la bondat de l'home apar, que caigut per **contraris** casos, **sàpia sostenir** les adversitats d'**amor** ab virtuós ànimo. (cap. 119)
>
> ¡Ai, **trista**, que lo meu cor está **adolorit**, e l'**amor** mia és mesclada ab **cruel** ira! E totes les quatre passions **combaten la mia atribulada pensa**, ço és: **goig**, **dolor**, **esperança** e **temor**, car negú en aquesta present **vida** no pot viure sens aquestes, per gran **senyor** que sia, e la **virtut** és que no deu hom amar sinó un sol Déu. (cap. 216)

Lleixant a part los **forts pensaments**, car jo us promet de posar-vos en lo retret de ma **senyora**, i en la reposada **nit** pervenen los solaços a les persones **enamorades**, ab doble poder **combatent** a la **sol·licitud tenebrosa**, on augmentarà vostre delit. (cap. 231)

E aquests dos **contrasts** li **combaten la sua pensa**, car diu que si us mostra la cara afable, tots dies vós hi volreu tornar, e si fa lo **contrari**, que restareu mal content de sa **altesa**. (cap. 241)

E per una poca d'absència que faça, **combaten** tan **fort** ma **pensa** que, sols lo penedir, més en mi no habita; e ara sé què és **amor**, que de primer no ho **sabia**. Qui em llunyarà de sa **altesa**, llunyat lo veja de tot bé; e per no més **atribular la mia fatigada pensa**, vos prec, **senyora**, vos plàcia posar tot lo **pensament** vostre en altre cavaller, per ço com ne trobareu infinits de major **esforç** e **virtut**, de dignitat e **senyoria** que no só jo. (cap. 267)

-**Oh piadosos oïnts**, escoltau lo que diré! Transportau les vostres **penses** ab **dolor** e **trist pensament**. Mirau la **tristor** qui en aquest cas me **combat**, **esperant** quan serà la fí de tan **dolorós principi**. (cap. 291)

Los **dolorosos pensaments** e **tristes** sospites que a **la mia dolorosa ànima combatien** per haver vist com aquell tan indignament l'havia tractada! (cap. 295)

En **tals contrasts** per **sobres gran dolor la mia ànima** està turmentada, e ara t'és **manifesta** la causa d'on tant temps **la mia** gran **amor** t'és estada coberta, la qual, sol un punt d'egual **temor** no desacompanyada, **jamés** ha sofert **la mia** voluntat te pogués dir ab atreviment quanta és la **senyoria** que tens en mi. (cap. 324)

e en **tals contrasts**, **sobres gran dolor** constreny **la mia ànima** que no tinc **esforç** en poder-t'ho **manifestar**, e pots veure quins **treballs** ma **enamorada pensa combaten** sens que altre premi de tanta **amor** no **espere** sinó o presta mort o presta **vida**. (cap. 331)

A mi no basta estil de conformes paraules en recitar les **dolors** e **dubtosos pensaments** que a **la mia fatigada pensa combatien** com me trobí nua en la vora de la **cruel** e tempestuosa mar, compresa d'inestimable fred e **fatigada** del **treball** que **sostengut** havia de venir de la galera fins en **terra**, d'on restí molt torbada, emperò no oblidar-me de contínuament reclamar aquella secratíssima e **misericorde** Mare de Déu, qui **jamés** fall a negú qui devotament la reclame. (cap. 373)

¿Qué farà, doncs, ma **atribulada pensa**, en fortuna vàlida, ab **contrasts** de tan **diversos vents combatuda**, que consell sobre cas necessari no es **comporta**? (cap. 483)

Com sempre, en negreta van els mots clau (o variants sinonímiques) de la unitat estilística que estem estudiant i, en blaveta, les unitats lingüístiques de tota mena que apareixen repetides en dos o més fragments del conjunt de les dues sèries. Són les unitats que reforcen el fet de la interdependència, la qual resulta innegable entre tots fragments, amb major o menor grau d'explicitació. Així, resulten ben directes les relacions (inèdites) que hi ha:

Entre la fi del fragment de LM i el fragment del capítol 231: "los forts pensaments (...) sol·licitud tenebrosa", amb modificacions de pel mig.

Entre el primer fragment de PCBM i l'inici del fragment del capítol 373: "A mi no basta (...) combatien", amb modificacions de pel mig.

Entre el segon fragment de TC: "los contrasts que ma dolorosa pensa combatien, aprés d'haver oït" i el fragment del capítol 295: "los dolorosos pensaments e tristes sospites que a la mia dolorosa ànima combatien per haver vist".

les quals continuen ampliant la nòmina de marques de Corella a dins del *Tirant*. Així mateix, també són ben explícites les relacions existents (ja conegudes):

Entre el primer fragment de TC i el fragment del capítol 291: "Oh piadosos oints! (...) dolorós principi", amb modificacions de pel mig (Garriga 1991).

Entre el fragment de JP i el del capítol 483: "Què farà, doncs, ma atribulada pensa, (...) combatuda" (Guia 1996).

Però, de la mateixa manera com ho hem vist adés entre els fragments reportats de les obres reconegudes de Corella, també hi ha interdependències entre els fragments reportats del *Tirant*, directes entre ells o mitjançant determinades concordances comunes amb els fragments de la primera sèrie. Tot això, a més del fet bàsic de tenir inserida tots ells la unitat estilística de referència. Així, fem notar que:

La *pensa* es troba *atribolada* no només en els fragments de JP i del capítol 483, sinó també en els fragments dels capítols 216 i 267.

La *pensa* és *fatigada* als fragments de LM, del primer de PCBM, del capítol 267 i del capítol 373.

La *pensa* és *enamorada* als fragments de LM, de LT i del capítol 331, mentre que al capítol 231 són *enamorades* les persones.

Els *contrasts* dels fragments de LM, del segon de PCBM, del capítol 324 i del capítol 331 són *tals contrasts*.

Els fragments dels capítols 324 i 331 recullen en comú *sobres gran dolor*, *la mia ànima*, *manifestar*, *amor*, etc.

Els fragments de HJM i del capítol 216 comparteixen *temor* i *esperança*, alhora que *temor* també apareix al fragment de HJ i al del capítol 324.

En fi, a mode de conclusió, podem afirmar taxativament que la tècnica mitjançant la qual Corella redacta, insereix i repeteix, al llarg de la seva obra reconeguda, fragments al voltant de *contrasts que combaten la pensa*, amb múltiples concordances, és exactament la mateixa tècnica amb què es

redacten, s'insereixen i es repeteixen els fragments semblants que hi ha al llarg del *Tirant*.

Corporal habitació

Una altra unitat estilística, sense documentació prèvia, que Corella fa servir en dues obres, acompanyant-la d'altres elements lingüístics concordants, en una semblant situació del relat:

> Acabant aquestes paraules, **nostre Déu e senyor** Jesús posà les sues mans sagrades sobre los ulls de la santa àvia, per donar-li confort a la hora que **de la corporal habitació la sua ànima se partia**. (VSA)

> Vengut és lo temps que, si a **nostre senyor Déu** és plaent, pagant a la mort lo general deute, **la mia ànima** de l'antic carçre **de la corporal habitació se partirà** contenta. (HJ)

Cos glorificat

Es tracta d'una col·locació pròpia del llenguatge cristià, que apareix en molts textos de gènere religiós (*Vides de Sants rosselloneses*, *Doctrina pueril*, *Sermons*, *Memorial del pecador remut*...) i també en la part teologal l'*Espill*:

> Obté repòs,
> l'arma ab lo **cos**
> **glorificat**,
> de goig dotat
> perpetual. (vs. 11799-803)

Corella l'usa dues vegades en la *Història de santa Magdalena*:

> E la benignitat sua, com a fill mansuet e prompte, obeint les mies suplicacions devotes, **partint-se** d'ací és anat a vosaltres, eixugant de vostres plorants ulls les tristes llàgrimes; ha regat lo vostre cor e pensa, fent-hi brollar e créixer verdadera fe e creença, ab caritat e esperança que, en **l'eterna glòria**, farà en vosaltres lo que ara en lo seu **cos glorificat** vos ha mostrat. (ISM)

> Vés de part mia al sant bisbe Maximí, denunciant-li que lo jorn de la inefable resurrecció, a l'hora que lo meu redemptor, en **cos glorificat**, isca del sepulcre, jo seré en la sua església, per rebre de les sues mans lo cos sagrat del meu Déu, creador e mestre, perquè la mia ànima, **partint-se** del miserable cos ab ales de celestial vianda, atenyga volant el repòs de **l'eterna glòria**. (ISM)

Cosa (des)honesta

A la vista de les nombroses recurrències d'aquest sintagma en textos catalans antics, considerem que les tres insercions que Corella inclou:

> Perquè era cert los rius estarien e los monts corrents se mourien, e en l'honesta pensa de Proca no prendria posada pensament que a **cosa deshonesta** tingués semblança. (PCBM)

> Però no penses, Jason, que de present així done fe a les tues paraules, que de **cosa** alguna, encara **honesta**, te pose en esperança. (HJM)

> Si tant com dius mèritament l'estimes, fuig no solament **cosa deshonesta**, mas tot lo que a deshonestat pot tenir semblança. (HLH)

no són suficients per tenir-lo com a unitat estilística pròpia seva.

Cosa desitjada

En un text de medicina del segle XIII, al *Decameró* i en un poema d'Ausiàs March figura aquest sintagma, i després en Corella:

> Oh, més **foll** que tots los homes. Per què allargue delit de **cosa** tan **desitjada**? que **espere** altra experiència, de la que veig en l'entristida cara de la muller casta? Oh, més cruel que **animal** salvatge. Com no em dolc de la dolor que de la mia absència mostra? (PCBM)

> Augmenta, ab multiplicades e virtuoses obres, l'honor de ta fama, reservant la vida per actes de virtut estimada; que dels prudents animosos s'**espera**, en diferència dels **animals** sens raó, los **folls** perills esquivar. Aquella **cosa** rectament és **desitjada**, la qual, aprés que és atesa, fa millor al qui la posseeix. (HJM)

Recordem que la lletra blaveta marca les unitats lèxiques comuns als dos fragments on s'insereix aquest sintagma repetit, el qual no pot ser considerat unitat estilística de Corella.

Cosa esdevenidora

La documentació coneguda d'aquest sintagma (*Llibre de meravelles*, *Dotzè*, *Llibre del tresor*, *Arbre d'honor*...) fa que les dues recurrències que trobem en l'obra reconeguda de Corella:

> No pogué més avant parlar la trista donzella, quan respòs la prudent esforçada dida: "Per fallença de seny, entre els més sabents, se declara afermar les **coses esdevenidores**, que sol al gran Júpiter són descobertes; e flaquea d'ànimo s'estima, ans que la causa de la dolor sia manifesta, avançant sos mals, començar primer a doldre's. (HLH)

> Lo teu somni, Josef, no espera interpretació de **cosa esdevenidora**, puix ja de present clarament se manifesta, que l'amor sens mesura que nostre pare a tu sobre tots nosaltres porta, del teu somni la veritat declara: que a ell e a nosaltres ja de present d'iniqua senyoria subjugues. (HJ)

no puguin ésser preses com a unitats estilístiques seves.

Cosa impossible

Aquest sintagma ja apareix documentat en obres de Llull, d'Eiximenis i en altres textos, abans de ser usat per Corella:

E, puix est home, seguint lo consell e prudència humana, no prenga la tua elecció en **cosa impossible** terme, la qual per algú no pot ésser rectament eleta ni consellada. (HJM)

Del que a mi has fet no só obligat, perquè **cosa impossible** justament a negú obliga. (HJM)

Cosa raonable

D'un ús força general en textos de tot tipus, les anotacions que en fa Corella d'aquest sintagma no poden ser preses com a gaire significatives estilísticament:

Oh **cosa raonable**, si la gravitat d'aquelles dolors que les altres totes passa... (PDRH)

No sé si fretura de finestra feia la casa tenebrosa, que a mi paregué, dos hores aprés migjorn, la nit ab ses escures ales ocupava la terra, o si Apol·lo amagava la sua lluminosa cara, estimant **cosa no raonable** aquesta casa fos per ell il·luminada a l'hora que tan celeríssim crim se cometia. (TC)

És doncs **raonable cosa** creure que, essent en edat de quatorze anys donzella verge ab vot de ser tostemps verge, no la acomanara Déu, qui son fill ésser volia, sinó a Iosef verge. (*Lo Cartoixà*, I, 3)

Criatura racional

Fa tot l'efecte que es tracta d'una unitat estilística pròpia del llenguatge de teòlegs i sermonadors, ja que trobem una recurrència en Felip de Malla:

e per ço los hòmens studiosos de vera philosophia han oci tengut en stima de mort, appellant-lo sepulcre de vida, e açò rahonablement, com faça la intel·lectual e **racional creatura** inútil e infructuosa e reprehensible.

i altres dues en fra Vicent Ferrer:

Secundo, per obediència, *graciarum accione*, al·legant de part de Déu e no de tu, dient: Senyor, moltes gràcies me has fetes, que m'has fet **creatura racional**, has-me fet nàxer entre cristians e só bategat.

E ha-y rahó e auctoritat. La rahó és que no vol Déus que nosaltres, qui som **creatures racionals** e fets a ymaga e semblança sua...

anteriors a la inserció que Corella en fa, en dues obres, incorporant-la al seu repertori estilístic:

Doncs, clarament se mostra les **creatures racionals** líbera voluntat d'arbitre tenen; que els animals, de raó exempts, no. (PCBM)

Aquelles coses per Déu, sobiranement bo, més són amades, les quals la sua inefable providència així ordenà que pus fàcil atènyer poden l'última fi de l'eterna glòria, per a la qual la sua benigne magestat les **racionals creatures**, de no-res, ha creat. (TD)

Cremants flames

Sense cap referència anterior a Corella i amb aquest *cremant* (ara participi de present, ara gerundi) tan del seu gust, prendrem aquest sintagma com a unitat estilística de creació seva:

> Així ens partim del fred cos de Priam, per anar a les mortals esposalles, deixant-li per sepultura les **flames cremants** tots sos regnes. (PDRH)
>
> E res en ella no veia, ab què minvàs les **cremants flames** de la sua **amor deshonesta**. (PCBM)
>
> Oh cosa d'admiració excelsa, que les **cremants flames** fugint temien rostir ignorant carn humana. (PCBM)
>
> Prés augment de més poderosa força l'iniqua enveja que en ells ja **cremant** grans **flames encenia**, perquè Josef, ab pensament de simplicitat benigne, recordant recità un somni. (HJ)
>
> Ja no podia l'**encesa** egipciaca d'**amor** tan **cremant** sostenir les **flames**, ans la sua enamorada fúria en major augment creixia, quant de Josef més veia l'honesta continència. (HJ)
>
> No podia força de tan honestes paraules refrenar de l'**amor** ja **encesa** les **cremants flames**, ans moltes vegades la **deshonesta** senyora assajà si del jove cast l'honestat poguera vençre. (HJ)
>
> La ploma ja es cansa e la fretura de mon enginy e llengua se publica, e los fils de la pobra roba de mon saber se descobren, per a poder raonar e descriure en quines **flames** de caritat l'**encesa** ànima de la gloriosa Magdalena s'apurava, **cremant** aquell seu infinit bé, e nostre, Déu Jesús. (ISM)
>
> Ab espant de gran terror se despertà lo príncep, que li semblava altes **flames** tota la reial casa **cremant** destruien. (ISM)

Crim de + Adj + lletgea

Sense cap precedent conegut, considerarem aquesta construcció com una unitat estilística de Corella:

> Ni la comanda plorosa de mon pare, ni vergonyosa temor de ma germana, ni la mia castedat verge, ni lo vincle del sagrat matrimoni, t'han pogut retraure de cometre **crim de lletgea inefable**, tenyint ab la mia verge sang los honests tàlems de ma germana. (PCBM)
>
> Mas, per què vull ab llarguea de paraules encarir **crim de tan sobreabundant lletgea**, la qual, planament raonada, feredat de tan espantable meravella ab si porta, que és impossible los oints, sens gran altercació, les orelles a tan profanes paraules abandonen? (TC)

Cruel sentència

D'aquest sintagma hi ha documentació, en textos de tipologia diversa (*Doctrina pueril*, *Decameró*, *Recull d'exemples i miracles*, *Faula de Neptuno i*

Diana...), anterior a Corella, el qual només l'usa un parell de vegades en una sola obra:

> En l'iniquitat de tan injusta **cruel sentència** los germans eren concordes, quant Rubén, qui a tots era primogènit, en semblants paraules los altres de crim tan abominable assajà retraure. (HJ)
>
> E sens comparació menor mal estimam, romanint, en les mans de la divina misericorde providència abandonar nostra vida, que no ab **cruel sentència** de justificat jutge, en Egipte, penjats en creu, los ocells a nostres carns donen moble sepultura. (HJ)

Cruels fats

Amb només un precedent conegut, en un vers d'Ausiàs March:

> O **cruels fats**! Vós qui fés jutjament
> que yo amàs un cor de carn tan dur,
> ffeu-lo ser moll, manau-li que no dur
> que ab hull cast denegue mon talent.

Corella incorpora al seu repertori expressiu aquest sintagma i en fa una veritable unitat estilística que sovinteja en la seva prosa:

> Lleva't, Hècuba, reina sobre totes miserable, que si els **cruels fats** per força d'armes a nostre decaïment perdonat haguessen, la mia mà dreta sola bastava la superba ira dels enganosos grecs amansar. (PDRH)
>
> No vingau, germà, regla d'honor e cavalleria –respòs Policena--, no augmenteu nostres **mals** ab esperança de vans remeis, que, puix los **cruels fats** la nostra destrucció han ordenat, no solament Aquil·les si tornava poria altra vegada a vós, invencible, tolre la **vida**, mas lo covard impiadós Ulixes. (PDRH)
>
> Però, puix desplau als **cruels fats**, no veig qui millor puga haver los béns d'Aquil·les, sinó aquell per qui los grecs hagueren Aquil·les. (RTU)
>
> Tement la deessa Tetis les esdevenidores guerres per lo furt de la bella Helena, assajà ab cautelosa indústria mudar o mitigar los implacables e **cruels fats**, los quals, en los camps de Troia, a son fill Aquil·les de **mort** menaçaven. (RTU)
>
> Oh benaventurada **mort**, terme darrer de les coses, la qual deixant reposar los alegres en felicitat, véns als qui et desitgen. Però los **fats cruels** no permeteren tan plaent dormir, car Latessis encara no era enutjada de tirar lo fil de ma **vida**. (LB)
>
> Mas los **cruels fats**, envejosos de ma casta innocència, tan honest morir no em consentiren, ans portaren lo murmur de mes darreres **paraules** a les fels **orelles** de ma dida, manifestant-li quant ma **vida** perillava. (LM)
>
> Penedint-se ja los **cruels fats** de tant haver allargat ma **vida**, eren sol·lícits com en deshonrada **mort** de mi prendrien venjança. (LM)
>
> Puix als **cruels fats** plau encara, aprés nostra **mort**, los deseguals enuigs d'amor nos atribulen, sens que altre major descans no atenyem sinó recontar nostres passats **mals**, escolten tots aquells qui en lo temple de Cupido devotament adoren, e diga cascú si semblant dolor a la mia jamés ha sofert. (LN)

Oh **cruels fats**, los quals no consentien les sues **paraules** a les mies **orelles** arribassen. (LN)

Moltes altres enamorades **paraules** al suau vent Cèfalo cantant adreçava; que els **cruels fats** així ho ordenaven. (PCBM)

Poc espai a la vista deixava, semblant a cautelós caçador, fent aguaits als **cruels fats** que la mísera **mort** li portaven, querellant-se de l'adversa fortuna, perquè Cèfalo tardava. (PCBM)

La color de la descolorida cara mudà, ja morint, Proca, entenent lo fals estimat nom d'aurora; e encara los **cruels fats** tals **paraules** li comportaren. (PCBM)

(en lletra blaveta, com sempre, van destacades les unitats lèxiques concordants que apareixen al voltant de *cruels fats*, en els diversos fragments on s'insereix la unitat estilística)

Si entrem al *Tirant* resseguint les cinc recurrències que hi ha de *cruels fats*, veurem que, de forma més o menys explícita, totes concorden amb (o procedeixen de) les anteriors, és a dir, totes són de factura corelliana:

De res no em **penit**, encara que los **cruels fats** me perseguixen. (cap. 176)

Oh **cruels fats**! ¿Per què em lliberàs de les **mans** d'aquell virtuós e famós **cavaller** lo senyor de les Vilesermes, puix sabíeu que la **mort** ab tan gran pena m'era veïna? (cap. 210)

Sobre tots los vivents **dolorós** e **miserable**! ¡E com és **poc espai** lo que a mon voler contrasta, e tant major ma desaventura augmenta, car **no augmenten los meus mals ab esperança de varis remeis, puix los** **cruels fats** **la mia destrucció han ordenat** en fer-me veure lo major **mal** que d'**amor** s'espera! (cap. 291)

Si **los** **cruels fats** no són contents **d'haver-me tant allargada la vida, ab deshonrada mort prenguen de mi venja**. (cap. 305)

¡Oh durs **fats** **cruels** e **miserables**, e com no **permetés** que jo, ab les mies desaventurades **mans**, pogués servir aquest gloriós **cavaller**! ¡Deixau-lo'm besar moltes vegades per contentar la mia **adolorida** ànima! (cap. 473)

(en lletra blaveta, s'hi destaquen les unitats lèxiques i fràsiques concordants entre els cinc fragments del *Tirant* i amb els fragments de la sèrie extreta d'obres reconegudes de Corella)

Cruels mans

Sense cap precedent conegut a les dues anotacions que n'insereix Corella:

Si per a tu havia jo parit, fosses estat madrina, perquè, ans que als bressols arribassen, en les tues **cruels mans** mos fills lleixassen llur tendra vida, o, matant en lo primer part la dolorosa mare, ab menys treball fóra acabada la tua gran crueldat. (PDRH)

No feia menor plant la miserable vella, la qual, ensems per la filla e per Leànder lamentant, la sua dèbil persona ab **cruels mans** rompia, e d'algun remei a Hero, ja

> quasi morta, parlar no gosava; perquè és augment de dolor --si en Hero augmentar podia-- al que en extrem se dol, fer-li record la sua dolor remeiar puga. (HLH)

també considerarem aquest sintagma com a unitat estilística del nostre autor.

* * *

En conclusió, considerarem unitats estilístiques de Corella les següents:

C

cansada pensa
carçre del cos
carmesins estrados
casta corona
cativa ànima
cavalls de Febo
celebrar obsèquies
celsitud i bellesa
clara font
clarament se manifesta
clement senyor
condició afable
conformes a sa condició
conformes paraules
consolació i descans
contemplar la bellesa
contínua tristicia
contrastar a mon voler
combats que contrasten la pensa
corporal habitació
cremants flames
crim de + Adj + lletgea
cruels fats
cruels mans

Referències bibliogràfiques

CONCA, M., GUIA, J. (2012): "Obres de Corella en el *Tirant lo Blanc*. Revisió de fonts i dates", *Catalonia*, 11, 1-33.
http://www.crimic.paris-sorbonne.fr/IMG/pdf/Catalonia_11_Conca_Guia.pdf

Abreviatures

DEPV	*Debat epistolar amb el Príncep de Viana*
HJ	*Història de Josef*
HJM	*Història de Jason i Medea*

HLH	*Història de Leànder i Hero*
ISM	*Istòria de santa Magdalena*
JP	*Lo Juí de Paris*
LAP	*Lletres d'Aquil·les i Policena*
LB	*Lamentació de Biblis*
LC	*Lletra consolatòria*
LHD	*Lletra que Honestat escriu a les dones*
LID	*Lletres a Iolant Durleda*
LM	*Lamentació de Mirra*
LN	*Lamentació de Narciso*
LT	*Lamentació de Tisbe*
PCBM	*Parlament en casa de Berenguer Mercader*
PDRH	*Plant dolorós de la reina Hècuba*
RTU	*raonament de Telamó i Ulisses*
SFA	*Sepultura de Francí Aguilar*
TC	*Tragèdia de Caldesa*
TD	*Triümfo de les dones*
VSA	*Vida de santa Anna*
VSNG	*Visió de la senyora nostra de Gràcia*
VVM	*Vida de la verge Maria*
LVM	*Llaors a la verge Maria*
OVM	*Oració a la verge Maria*